

Dronten, 26 februari 2024

Zienswijze van de Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV) op het concept NPLG en de bijbehorende planMER.

De NAV ziet een aantal grote weeffouten in het NPLG: ten eerste wordt er geen enkel belang toegekend aan voedselproductie en ten tweede worden de natuurproblemen geheel en al toegeschreven aan stikstofemissie uit de landbouw. We lichten dit in onderstaande tekst nader toe. Omdat wij het NPLG in deze vorm geen afgewogen programma vinden en van mening zijn dat er grote herzieningen nodig zijn beperken we ons tot enkele hoofdzaken.

Het NPLG gaat in de huidige vorm geheel over doelen voor natuur, milieu, de VHR, KRW enz. enz. Doelen voor de hoeveelheid en soort agrarische productie ontbreken totaal. Wat wij nog aan voedsel produceren straks is de toevallige resultante van het halen van natuur- en omgevingsdoelen! We geven direct toe: de schoonste landbouw is géén landbouw. Maar is dat werkelijk de richting die we als land op moeten willen gaan? Terwijl er een oorlog woedt op het continent, door klimaatverandering de gebieden waar goede akkerbouw kan plaatsvinden afnemen in Europa en de Europese Commissie zich meer en meer zorgen maakt over de voedselzekerheid en voedselsoevereiniteit in de EU, gaan we Nederland in een groen park veranderen waar het er vooral mooi uitziet op het platteland en boeren om een inkomen te verdienen wel een zorgboerderij mogen beginnen. Landbouw blijft volgens de tekst mogelijk 'binnen de doelen van het NPLG' en dat zijn nou precies weer alleen doelen op het gebied van natuur, milieu en omgeving. Het is een zeer kwalijke onderschatting van het belang van voedselproductie in de vruchtbare rivierdelta van Europa voor de voedselzekerheid hier en elders!

De Nederlandse akkerbouw produceert voedsel en uitgangsmateriaal voor de wijde omgeving. De NAV vindt niet dat Nederland de wereld moet voeden, maar onze omstandigheden lenen zich wel uitstekend voor het duurzaam produceren van voedsel en van gezond uitgangsmateriaal als pootaardappelen en zaaizaad voor gezonde gewassen elders. Voor pootaardappelen is bijvoorbeeld de noordelijke kleischil uitermate geschikt, omdat hier door de veelal lagere temperatuur en hardere wind minder virus-overdragende bladluizen vliegen en men dus duurzaam kan produceren. En dat 'mag' dan toevallig doorgaan als er maar geen grote opgaven voor natuurherstel zijn. Van één enkele hectare pootaardappelen hier worden tenslotte wereldwijd 10.000 mensen gevoed. We zien geen enkele referentie aan deze prestatie.

Het eerste doel van het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) van de EU is officieel nog steeds boeren een behoorlijk inkomen verschaffen om zo de voedselzekerheid in de EU te bevorderen. In Nederland hebben we het GLB al bijna geheel omgevormd naar alleen beloning voor ecosysteemdiensten. Men vergeet totaal, en dat blijkt ook weer in dit NPLG, dat voedselproductie ook een grote, zo niet de grootste maatschappelijke dienst is die de landbouw kan leveren!

In de EU geldt de Richtlijn No Net Land Take. We missen dit uitgangspunt geheel in de teksten. We merken ook op, dat zonder enige serieuze discussie gekozen is voor 'land sharing' (meervoudig gebruik boven enkelvoudig gebruik), terwijl er toch meer en meer aanwijzingen zijn dat 'land sparing' (functies scheiden) beter is voor de agrarische productie én meer ruimte overlaat voor natuur. Wij vinden dat deze discussie eerst beter gevoerd moet worden.

Met gemak worden overgangsgebieden en GBDA voorgedragen als oplossing voor allerlei problemen, zonder op te merken dat de afwenteling is dat we voor ons voedsel meer en meer afhankelijk zullen worden van het buitenland. Momenteel is Nederland ongeveer 60% zelfvoorzienend wat betreft voedsel. Een nog lagere zelfvoorzieningsgraad is in onze ogen strategisch en praktisch gezien een gevaarlijke ontwikkeling.

Het afwegingskader voor omzetten van landbouwgrond is in onze ogen een goede start om hoogwaardige agrarische grond te beschermen tegen functieverandering, maar wij voorzien dat er altijd wel een

zwaarwegende reden kan worden gevonden om toch tot functieverandering over te gaan, waarbij ook de richtlijn Water en Bodem Sturend wordt genegeerd. Te denken valt aan de plannen van Defensie in Flevoland, uitbreiding van de Eemshaven in de Oostpolder in Groningen enz. Als er niet serieus doelen worden geformuleerd voor de agrarische productie, kan de landbouw nooit op tegen de harde doelen voor de energietransitie of milieu en natuur.

Een grote fout in het NPLG vinden wij, dat het afwegingskader *per provincie* wordt gehanteerd. De NAV vindt dat op nationaal niveau moet worden gekeken welke hoogwaardige landbouwgronden moeten worden beschermd tegen functieverandering. Immers, wanneer een provincie veel hoogwaardige landbouwgrond heeft wordt deze toch slachtoffer van de NPLG doelen als er op provinciaal niveau wordt besloten.

In de teksten wordt nog steeds uitgegaan van bufferzones rondom Natura2000 gebieden en het begrip Landschapsgrond. Inmiddels zijn er ontwikkelingen geweest die het begrip Landschapsgrond hebben afgevoerd van de kalender en de bufferzones liggen onder vuur, met name rondom niet-stikstofgevoelige Natura2000 gebieden. Overigens wijzen wij er op, dat bij de toenmalige aanwijzing van de Natura2000 gebieden nadrukkelijk is gegarandeerd dat dit nooit consequenties zou hebben op de directe omgeving. Deze belofte wordt nu met voeten getreden! Dat heeft direct tot gevolg dat boeren huiverig zijn geworden om grond beschikbaar te stellen voor uitbreiding van NNN, omdat ze bang zijn dat dat hen in de toekomst op de rest van hun bedrijf zal beperken. Daar zijn nu al legio voorbeelden van, bijv. rondom de Groene Jonker in Noorden.

De GBDA wordt erg eenzijdig op landbouwgrond gepland. Het bevreemdt ons dat N2000 en NNN gebieden niet meetellen, evenals sloten. Het is toch groenBLAUWE dooradering? Verder vindt de NAV dat de verwachtingen van deze GBDA wel erg hoog gespannen zijn, als we de tekst moeten geloven is GBDA de oplossing voor álle problemen. Vergeten wordt voor het gemak, dat heggen en andere landschapselementen in veel gebieden niet zijn toegestaan en dat deze heggen en akkerranden ook een groene brug vormen voor plaaginsecten, al of niet met bijbehorende virusoverdracht zoals hierboven uitgelegd voor pootaardappelen.

De NAV mist in de tekst verder de onderbouwing van een aantal cijfers en kreten. Hoe is de benodigde extra hoeveelheid natuurgrond berekend? Voor zover wij kunnen nagaan is dit vooral een *schatting*, maar dan wel een waarvoor de landbouw wordt opgeofferd. Verder wordt er gesproken over verdienmodellen voor agroforestry en voor beheer van landschapselementen, over toekomstperspectief voor boeren, maar dit zijn wat losse kreten zonder uitwerking. We hebben gezien in twee recente rapporten van WUR, dat het huidige GLB en het 7^e Actieprogramma Nitraatrichtlijn al een forse inkomensderving creëren voor akkerbouwers. En de ecoregeling en het ANLb bieden hierin geen soelaas: de betalingen hiervoor zijn zo onzeker dat boeren eerder afhaken dan gestimuleerd worden. Dit soort kreten in de NPLG tekst lijken dus vooral een soort wensdenken om de boeren zoet te houden. Nog erger wordt het, als gesuggereerd wordt dat je als hoogopgeleide akkerbouwer dan maar een camping moet beginnen om toch rond te kunnen komen. Het lijkt alsof de opstellers van het NPLG geen enkel idee hebben over het opleidingsniveau en ondernemerschap van akkerbouwers, ze kunnen immers net zo goed iets anders er naast gaan doen. Dit is natuurlijk prima voor mensen die daar intrinsieke motivatie voor hebben, maar het kan niet zo zijn dat je zoiets maatschappelijk relevants als voedselproductie naast een betaalde baan of neventak moet doen omdat er geen droog brood mee is te verdienen.

Wat betreft verzilting: de betreffende teksten spreken alleen over adaptatie van landbouw aan verzilting. Er is kennelijk geheel geen besef van de grote inspanningen die plaatsvinden om met geringe middelen op praktische wijze verzilting tegen te gaan. Zo is er in de Waddenagenda, overigens medeondertekend door de ministeries van LNV en van I&W en de noordelijke provincies, een initiatief 'Zoetwaterstrategie voor de landbouw'. Met de opmerking dat er maar beperkt geld is om verzilting tegen te gaan wordt hieraan volledig voorbij gegaan en geeft men eens te meer blijk geen belang te hechten aan de voedselproductie in Nederland.

Wat ons ook bevreemdt, is de totale fixatie op de omgeving voor het behalen van de doelen in de Natura2000 gebieden. Onze directeur is goed bekend met het Natura2000 gebied de Nieuwkoopse Plassen, dus dat gebruiken we hier even als voorbeeld. De Ecologische Autoriteit heeft geoordeeld, dat de natuurdoelanalyse van dit gebied rammelt. Er is geen nulmeting en er is geen onderbouwing van de situatie bij aanwijzing. Verder zijn de eerste drie van de vier opties tot verbetering volgens de EA gestoeld op het beheer door de TBO (Natuurmonumenten) en is nummer vier verlaging van de stikstofdepositie *nadat is vastgesteld wat de bron is*. Maar tegelijkertijd worden alleen de boeren in het gebied aangepakt, terwijl in een eerdere natuurdoelanalyse bleek dat de stikstof vooral uit de dorpen kwam. In het gebied zijn vele malen meer motorboten gekomen de afgelopen 50 jaar en vliegen tegenwoordig 100.000 vliegtuigen per jaar op een hoogte van 600-800 m over. Het aantal koeien in het gebied is ongeveer gelijk aan 50 jaar geleden, maar toch worden alleen maatregelen voorgesteld om de veestapel te verkleinen. Dan kan het wel mooi opgeschreven worden in het NPLG dat alle sectoren moeten inleveren, de praktijk bewijst anders.

Na ruim 70 pagina's komt er ineens de opmerking dat de landbouw geen sluitstuk moet worden. Laten wij nou echt in de pagina's daarvoor toch heel sterk de indruk hebben gekregen dat dit nou precies is wat er gebeurt. In de planMer wordt ook duidelijk gesteld dat de landbouw op vele fronten de dupe is.

Tenslotte: we missen reflectie op het voorziene doelbereik van de maatregelen. De VHR is uitermate star en gebaseerd op de situatie van decennia geleden. Als we Nederland compleet anders inrichten zullen sommige soorten alsnog verdwijnen, omdat er andere krachten leidend zijn bij die soort. Neem de rosse grutto: deze soort neemt af, omdat de vogels op een andere manier reageren op klimaatverandering dan hun voedsel, de emelten, waardoor vogels en voedsel elkaar in het voorjaar mislopen in de tijd. Dan kunnen wij heel Nederland anders inrichten, dat heeft hier geen invloed op. Remkes stelde ook duidelijk in zijn rapport dat de VHR veel te star is, zeker in tijden van grote klimaatverandering.

Samenvattend: dit hele NPLG leidt tot een mooi parklandschap waar het heerlijk toeven is voor vogels, insecten en andere dieren en planten. TBO's zetten er vervolgens hekken omheen. De Nederlanders blijven achter met een afhankelijkheid van importvoedsel en een verbod op het betreden van de natuur, maar gelukkig zijn dan wel alle NPLG doelen gehaald.

Dit hele NPLG moet wat ons betreft de prullenbak in! Opnieuw beginnen met een werkelijk integrale aanpak waarbij voedselproductie en behoud van de landbouw ook duidelijke doelen zijn en de kwaliteit van de natuur niet louter wordt toegeschreven aan de enkele factor stikstof.